

Behandeling en begeleiding beter op elkaar afstemmen:

hoe doe je dat?

Hoe ziet goede zorg aan mensen met autisme eruit? Een breed gedeelde visie is dat dit moet gebeuren vanuit een integrale en herstelgerichte benadering, waarin behandeling en begeleiding zo goed mogelijk op elkaar afgestemd zijn, en waarin het eigen perspectief van de persoon met autisme een belangrijke plek heeft. Het doel is dat de persoon met autisme zo veel mogelijk het leven kan leiden dat hij wil en op zijn eigen manier kan meedoen in de maatschappij. En waarbij de persoon met autisme zelf doet wat hij kan, en ondersteund wordt waar dat nodig is.

Een prachtige visie, maar hoe doe je dat nu in de praktijk? En specifiek: Hoe kun je behandeling en begeleiding beter op elkaar afstemmen, om zo te komen tot echt integrale zorg? Om hier een antwoord op te vinden, zijn onlangs twee projecten uitgevoerd: 'Begeleidingsarrangementen ASS' en 'E-Xperience'. Beide projecten waren gericht op het verbeteren van de samenwerking tussen een GGZ-instelling (behandeling) en RIBW (begeleiding). In het project 'Begeleidingsarrangementen ASS' waren dit Lister (RIBW) en Altrecht, een tweedelijns GGZ-instelling in de regio Utrecht. Bij 'E-Xperience' waren dit RIBW Arnhem en Veluwe Vallei en het dr. Leo Kannerhuis te Oosterbeek/Doorwerth. Van beide projecten is een (onderzoeks) rapport verschenen^{2,3} en de begeleidingsarrangementen zijn gepresenteerd op een congres⁴.

Begeleidingsarrangementen ASS

Onder de noemer 'begeleidingsarrangementen' heeft een werkgroep van Lister geprobeerd om het beschikbare begeleidingsaanbod voor mensen met een ASS binnen Lister zo gestructureerd mogelijk op te schrijven (zie verder pagina 16-17).

E-Xperience

In het project 'E-Xperience' werd geëvalueerd hoe de zorg aan jongeren met een ASS verbeterd kan worden, door behandeling en begeleiding beter op elkaar af te stemmen. In dit pilotproject lag de focus op jongeren die voor een behandeling zijn opgenomen in het LKH (klinische opname) en daarna doorstromen naar beschermd wonen bij het RIBW, en specifiek naar een woonvoorziening in Oosterbeek: E-Xperience.

Behandeling of begeleiding

Behandeling is gericht op genezing of bestrijding van een ziekte, het verminderen van ziekteverschijnselen of het beperken van de gevolgen van een (psychiatrische) ziekte. Behandeling richt zich ook op het voorkomen van terugval en het geven van voorlichting over de ziekte of stoornis. Begeleiding is gericht op herstel van het functioneren in sociale en maatschappelijke rollen, en op hulp bij het algemene functioneren. Leren omgaan met de beperkingen in het dagelijkse leven kan zowel bij behandeling als bij begeleiding horen⁵.

Grijs gebied tussen behandeling en begeleiding

In de praktijk is het onderscheid tussen behandeling en begeleiding vaak niet zo duidelijk. In beide projecten werd benoemd dat er sprake is van overlap. Deze overlap zit zowel in de tijd als in de inhoud.

Overlap in de tijd

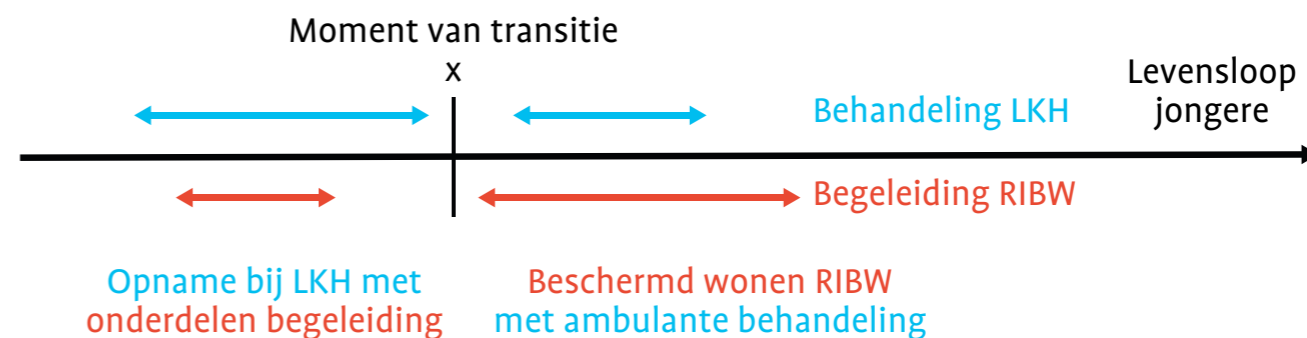
De traditionele manier van denken is dat behandeling en begeleiding na elkaar plaats vinden. Eerst wordt de persoon met autisme behandeld en als de behandeling klaar is, krijg je begeleiding. In werkelijkheid loopt dit door elkaar heen. Dit is ook wenselijk. Het liefst willen hulpverleners al tijdens de behandeling (bijvoorbeeld in LKH of Altrecht) kunnen starten met de begeleiding (bijvoorbeeld vanuit een RIBW). Omgekeerd zou het mogelijk moeten zijn om, wanneer iemand bij een RIBW woont en dus vooral begeleiding krijgt, nog behandeling te kunnen geven. Een knelpunt is dat behandeling van iemand met autisme vanuit een klinische opname en tegelijkertijd ambulante begeleiding geven, niet gelijktijdig te financieren zijn. Dit valt te lezen in het rapport over E-Xperience. Dit ligt anders wanneer iemand gebruikmaakt van deeltijd- of ambulante behandeling in combinatie met begeleiding.

Overlap in inhoud

Ook inhoudelijk is er sprake van overlap tussen behandeling en begeleiding. Begeleiding is niet alleen het aanleren van praktische vaardig-

Overlap behandeling en begeleiding

Bron: Evaluatie project E-Xperience t.b.v. Innovatiefonds, 2016, p. 10.

heden, maar omvat ook het bieden van psychische ondersteuning en het leren omgaan met je beperkingen in het dagelijkse leven. Veel van wat ontwikkeld is binnen de context van behandeling is door hulpverleners en cliënten ook goed te gebruiken bij de begeleiding, aldus de werkgroep Begeleidingsarrangementen. Ook voeren behandelaars vaak taken uit, die eigenlijk bij een begeleider horen.

Integraal levensloopplan

Vanuit het perspectief van de persoon met autisme zouden het begeleidingsplan en het behandelplan eruit moeten zien als één en hetzelfde plan: één integraal (levensloop)plan. Het toekomstperspectief van de persoon met autisme vormt hierbij de leidraad. Het sociaal netwerk van de persoon met autisme wordt, voor zover mogelijk en gewenst, bij dit plan betrokken.

Om dit integrale, gezamenlijke traject te kunnen bieden aan de persoon met autisme vanuit een eveneens integrale en gezamenlijke benadering, is een vergaande ontschotting nodig tussen teams uit de betrokken organisaties. Uitwisseling, afstemming en delen van kennis moet op meerdere vlakken gebeuren.

Van ketenzorg naar netwerkzorg

'De achterliggende visie in de nieuwe aanpak is dat we van ketenzorg (trajecten bij zorginstellingen serieel achter elkaar) naar netwerkzorg gaan. De cliënt wordt niet meer doorgegeven van de ene instelling naar de andere, maar de zorg organiseert zich rondom de cliënt. Het betekent dat LKH en RIBW (en andere partners) gaan denken als een zorgnetwerk, waarin elk (professioneel en informeel) netwerklid zijn eigen specifieke bijdrage levert aan het persoonlijk plan van de jongere met ASS,' is de conclusie in het rapport over E-Xperience.

Ook de werkgroep Begeleidingsarrangementen vindt dat goede zorg, zorg is waarin alle betrokkenen samenwerken op geleide van de wensen en behoeften van de cliënt en zijn naasten. Meteen vanaf het begin van de behandeling moet er worden afgestemd met andere betrokken partijen. De vragen van de persoon met autisme zijn hierbij leidend.

Samen-werken is samen-doen

Tijdens het congres over de begeleidingsarrangementen werd dieper ingegaan op deze samenwerking. Goede samenwerking gaat over meer dan over de vraag wie de regie heeft bij de behandeling/begeleiding van iemand met autisme. Samenwerking gaat ook over het signaleren van psychiatrische problematiek door begeleiders en over het ondersteunen bij de generalisatie van wat iemand tijdens

behandeling geleerd heeft. Het gaat over het verdelen van taken en verantwoordelijkheden en over het maken van duidelijke afspraken. Voor een goede samenwerking is het nodig dat behandelaars en begeleiders elkaar beter leren kennen. Dit kan het beste door samen dingen te doen. Door in de praktijk met elkaar samen te werken ontstaat vanzelf meer inzicht in elkaars cultuur en werkwijze. Ook het delen van kennis is helpend, bijvoorbeeld door gebruik te maken van elkaars expertise of door samen dezelfde training te volgen. Wanneer begeleiding en behandeling goed op elkaar afgestemd zijn, kan de zorg en ondersteuning rond de persoon met autisme werkelijk plaatsvinden volgens 'één persoon, één plan'.

- 1 WAAR 'HIJ' STAAT, KAN OOK 'ZIJ' GELEZEN WORDEN.
- 2 SNELLERE DOORSTROOM, BETERE ZORG. SAMENWERKING DR. LEO KANNERHUIS EN RIBW ARNHEM EN VELUWE VALLEI. EVALUATIE PROJECT E-XPERIENCE T.B.V. INNOVATIEFONDS. HOGESCHOOL ARNHEM EN NIJMEGEN. FEBRUARI 2016.
- 3 OOIIT EEN STANDAARD MENS ONTMOET? BEGELEIDINGSARRANGEMENTEN VOOR CLIËNTEN MET EEN AUTISMESPECTRUMSTOORNIS. LISTER/LEO KANNERHUIS NEDERLAND, OKTOBER 2016. LISTER.NL/NIEUWS/BEGELEIDINGSARRANGEMENTEN/
- 4 CONGRES 'OOIT EEN STANDAARD MENS ONTMOET? BEGELEIDINGSARRANGEMENTEN VOOR CLIËNTEN MET EEN AUTISMESPECTRUMSTOORNIS. LISTER/LEO KANNERHUIS NEDERLAND' D.D. 1 DECEMBER 2016. CONGRESVERSLAG: LISTER.NL
- 5 BELEIDSVISIE GGZ NEDERLAND (2009), ZOALS BESCHREVEN IN 'OOIT EEN STANDAARD MENS ONTMOET? BEGELEIDINGSARRANGEMENTEN VOOR CLIËNTEN MET EEN AUTISMESPECTRUMSTOORNIS'. LISTER/LEO KANNERHUIS NEDERLAND, WERKGROEP BEGELEIDINGSARRANGEMENT ASS. OKTOBER 2016, P. 7.